

Довербата во Македонија

Општа доверба и доверба во институциите
Доверба во граѓанското општество
Познавање и мислење за граѓанските
организации

Сашо Клековски, Емина Нурединоска, Даниела Стојанова

2010

Издавач

Македонски центар за меѓународна соработка

За издавачот

Сашо Клековски, прв извршен директор

Автори

Сашо Клековски - I. Општа доверба и доверба во институциите

Емина Нурединоска - II. Доверба во граѓанското општество

Даниела Стојанова - III. Познавање и мислење за граѓанските организации

Подготовка

Даниела Стојанова

Лектура

Даниел Медароски

Скопје, декември 2010 г.

ISBN 978-608-4617-07-5

Мислењата што се изразени овде им припаѓаат на авторите и не ги одразуваат ставовите на Македонскиот центар за меѓународна соработка.

Македонски центар за меѓународна соработка

Сите права се задржани, репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачот, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжение.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин и без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачот.

СОДРЖИНА

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ	4
ПРЕДГОВОР.....	5
ИНДЕКСИ.....	6
ВОВЕД.....	8
Термини и дефиниции	8
Методологија и пристап	8
II. ДОВЕРБА ВО ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО	10
Вовед.....	10
Доверба во чинителите на граѓанското општество.....	10
Ставови за граѓанските организации.....	11
Доверба во граѓанските организации по потсектори на дејствување	13
Заклучоци	14
IV. ПОЗНАВАЊЕ И МИСЛЕЊЕ ЗА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	15
Вовед.....	15
Познавање на граѓанските организации	15
Познавање и ставови за дваесет и пет граѓански организации.....	18
Заклучоци	20
ПРИЛОЗИ	
Прилог 1. Довербата и влијанието на етничката припадност и симпатиите кон политичките партии.....	22
Прилог 2. Прашалник (дел 2 и 3).....	24
Прилог 3. Примерок.....	26

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

АДИ: Асоцијација за демократски иницијативи

ВМРО-ДПМНЕ: Внатрешна македонска револуционерна организација – Демократска партија за македонско национално единство

ГО: Граѓански организации

ДЕМ: Движење на екологистите на Македонија

ДПА: Демократска партија на Албанците

ДУИ: Демократска унија за интеграција

ЕСЕ: Здружение за еднаквост, солидарност и еманципација

ЗЕЛС: Заедница на единиците на локалната самоуправа

ЗНМ: Здружение на новинарите на Македонија

ИВЗ: Исламска верска заедница

ИСППИ: Институт за социолошки и правно-политички истражувања

МПЦ: Македонска православна црква

МРФП: Македонска развојна фондација за претпријатија

МЦМС: Македонски центар за меѓународна соработка

НСИОМ: Национален совет на инвалидските организации на Македонија

ОПМ: Организација на потрошувачите на Македонија

СДСМ: Социјалдемократски сојуз на Македонија

СЗПМ: Сојуз на здруженијата на пензионерите на Македонија

СОЖМ: Национален совет за родова рамноправност

СПУКМ: Студентски парламент на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“

ФИОМ: Фондација Институт отворено општество - Македонија

ФФРМ: Федерација на фармерите на Република Македонија

ХКЧП: Хелсиншки комитет за човекови права на Република Македонија

ЦГИ: Центар за граѓанска иницијатива

ЦИРа: Центар за институционален развој

Црвен крст: Црвен крст на Република Македонија

ПРЕДГОВОР

Довербата во луѓето, во институциите и во граѓанското општество е битен предуслов за вклученоста на граѓаните во организациите на граѓанското општество. Таа е еден од факторите кои влијаат на социокултурниот контекст во кој дејствуваат граѓанските организации. Исто така МЦМС се определува за „планирање (и застапување) засновано на факти“. Од тие причини, почнувајќи од 2006 г. МЦМС ја истражува довербата, како и ставовите и познавањето на граѓанските организации од страна на граѓаните на Република Македонија.

Во овој извештај се презентирани наодите од четвртата анкета на национален репрезентативен примерок спроведена во декември 2010 г. Првите три анкети беа спроведени во 2006, во 2007 и во 2008 година, а наодите беа презентирани во истражувачки извештаи. Во овој извештај повторно се дадени повеќе индекси за следење на довербата, со кои ќе се олеснат анализите на трендовите. Промена е направена со презентација на нивото на доверба во институциите и во граѓанското општество по етничка основа и по симпатизерите на политичките партии.

Со периодичното повторување на извештајот и олеснувањето на следењето на трендовите на довербата во Република Македонија, сметаме дека ја подобрихме употребливоста на овој извештај.

МЦМС верува дека извештајот „Довербата во Македонија“ ќе биде корисен како за граѓанските организации, така и за другите чинители во општеството.

МЦМС

ИНДЕКСИ

Доверба во институциите	2010		2008	2007	2006
Држава	38,7	↓↓	48,1	38,6	29,2
Деловен (приватен бизнис) сектор	46,7	↔	47,0	51,9	49,8
Граѓански (невладин) сектор	48,1	↑↑	41,7	45,3	48,1
Политички партии	23,3	↓↓	29,8	23,1	22,3
Медиуми	40,4	↓↓↓	53,6	52,6	56,7
Меѓународна заедница	49,1	↑↑	42,8	47,3	44,5
Индекс на доверба во институциите	41,0	↔	43,9	43,1	41,7
Доверба во граѓанскиот сектор					
Граѓански организации	42,5	↔	41,2	45,4	50,3
Цркви и верски заедници	62,9	↔	65,6	65,6	68,4
Синдикати	25,3	↑↑	20,1	17,9	21,9
Стопански комори	28,5	↑↑	23,3	24,3	29,9
Организации на работодавачи	27,2	-	-	-	-
Индекс на доверба во организации од граѓанскиот сектор	37,3	↔	37,6	38,3	42,6

Легенда

↔	без или незначителни промени	Без или незначителни промени = 0 – 3 процентни поени Мали = 3,01 – 5 процентни поени Умерени = 5,01 – 10 процентни поени Големи = над 10 процентни поени
↑	мало зголемување	
↓	мало опаѓање	
↑↑	умерено зголемување	
↓↓	умерено опаѓање	
↑↑↑	големо зголемување	
↓↓↓	големо опаѓање	

10 најуспешни граѓански организации
2010 - Црвен крст, Меѓаши, Ел хилал, Мост, ФИООМ, Разбуди се, Полио плус, МЦМС, СЗПМ, ХКЧП
2008 - Црвен крст, Мост, ФИООМ, Ел хилал, СОЖМ, Меѓаши, Транспарентност Македонија, МЦМС, ХКЧП, СЗПМ

Индекси на познавање граѓански организации во одговор на општествените приоритети	2010	2008	2007	2006	
Познавање граѓански организации кои придонесуваат во борба против сиромаштијата					
Први пет организации: 2010 - Црвен крст, Ел хилал, МЦМС, ФИООМ, фондација Ренова 2008 - Црвен крст, Ел хилал, ФИООМ, Класје на добрината, Меѓаши	38,3 (↓↓↓)	52,2	29,9	37,8	
Познавање граѓански организации кои придонесуваат во развојот на МСП, економски развој, вработување ¹					
Први пет организации: 2010 – МРФП 2008 – ФИООМ, МРФП, ЕСЕ, ЦИРа, МЦМС	9,5 (↔)	11,4	3,5	-	
Познавање граѓански организации кои придонесуваат во локалниот и руралниот развој					
Први пет организации: 2010 - ЗЕЛС	13,4 -	-	-	-	
Познавање граѓански организации кои придонесуваат развојот на демократијата и човековите права					
Први пет организации: 2010 - ХКЧП, Меѓаши, Мост, Разбуди се, ФИООМ	28,8 -	-	-	-	
Познавање граѓански организации кои работат во полето на борба против корупцијата					
Први пет организации: 2010 - Транспарентност Македонија, ХКЧП, Мост, ЗНМ, Разбуди се 2008 - Транспарентност Македонија, ХКЧП, Мост, Нулта корупција-Транспарентност, МЦМС	14,1 (↓↓)	22,3	12,0	15,3	
Познавање граѓански организации кои работат во полето на развој на граѓанското општество					
Први пет организации: 2010 - ФИООМ, МЦМС, Разбуди се, Меѓаши, Мост 2008 - Мост, ХКЧП, ФИООМ, МЦМС, Транспарентност Македонија	17,8 (↓↓↓)	36,0	23,6	29,1	
Познавање граѓански организации кои придонесуваат во градењето мултикултурно општество					
Први пет организации: 2010 - МЦМС, Разбуди се, Младински исламски форум, ФИООМ, ЗНМ	13,2 -	-	-	-	
Индекси на познавање и ставови за дваесет и пет граѓански организации					
Препознавање граѓански организации	61,9 (↔)	62,3	63,9	58,7	
Познавање граѓански организации	31,5 (↔)	29,2	30,8	28,3	
Доверба во граѓански организации	23,7 (↔)	21,4	23,5	22,4	
Позитивни/негативни ставови за граѓански организации	4,9 -	3,5	4,4	4,3	
Први 10 на препознавање граѓански организации	82,3 (↔)	82,2	83,2	81,6	
Први 10 на познавање граѓански организации	48,5 (↔)	46,6	47,2	45,6	
Први 10 на доверба во граѓански организации	37,9 (↑)	34,7	36,9	36,6	
Први 10 на позитивни/негативни ставови за граѓански организации	8,4 -	5,5	7,4	6,8	
Индекси на познавање личности од граѓанските организации					
Познавање личности од граѓанското општество	-	-	48,9	42,6	43,7
Доверба во личности од граѓанското општество	-	-	28,4	25,2	27,7
Доверба/недоверба во личности од граѓанското општество	-	-	1,5	1,5	1,9

¹ Во 2007 и 2008 година е прашано за придонес во развојот на економијата

ВОВЕД

Во овој извештај се анализирани наодите од анкетата „Довербата во институциите и во граѓанското општество во Република Македонија“, која беше спроведена по четврти пат на национален репрезентативен примерок на граѓаните на Република Македонија.

Целта на истражувањето беше да се испита довербата на граѓаните во институциите и во граѓанското општество.

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) му ја довери анкетата на јавното мислење, врз којашто се базира овој извештај, на Институтот за социолошки и правно-политички истражувања (ИСППИ), чија одговорност беше и методолошката исправност на анкетата.

Термини и дефиниции

Во македонската јавност и во стручните кругови не постои взаемно разбирање на концептот (дефиницијата) на граѓанското општество. Во овој извештај е употребена дефиницијата од Цивикус - Индексот на граѓанското општество во Македонија (МЦМС, 2009). Оваа дефиниција гласи „Граѓанското општество е дел од општествениот простор надвор од семејството, државата и пазарот, кој е создаден од страна на индивидуални и колективни акции, организации и институции заради постигнување заеднички интереси“.

Според оваа дефиниција во граѓанското општество се опфатени здруженијата и фондациите, стопанските комори, организациите на работодавачите, синдикатите, политичките партии и верските заедници.

Методологија и пристап

Истражувањето е спроведено со теренска анкета – интервјуа „лице в лице“ во домаќинствата во декември 2010 година на репрезентативен примерок од 1.300 испитаници од страна на ИСППИ.

Прашалник

Прашалниците за анкетата се оние употребени во првите три анкети (2006, 2007 и 2008 г.) изменети врз основа на искуствата и глобалните истражувања за социокултурните норми. Прашањата се подготвени од авторите.

За исполнување на целите на истражувањето, со прашалникот беа опфатени следните варијабли:

- Доверба – општо (социокултурни норми);
- Доверба во граѓанското општество;
- Доверба во граѓанските организации;
- Познавање и мислење за граѓански организации во Македонија;
- Социодемографски карактеристики.

Примерок

Анкетата беше спроведена во декември 2010 г. на репрезентативен примерок од 1.300 испитаници. Популациската рамка на примерокот беше население постаро од 18 години, а критериуми за репрезентативност беа: пол, етничка припадност, возраст, место на живеење и региони.

Од 1.300 испитаници, 49,5 % беа жени, а 50,5 % мажи, во однос на етничката застапеност Македонците беа застапени со 63,4 %, а Албанците со 24,9 %, другите етнички групи беа застапени со 11,7 %. Во однос на местото на живеење, селската популација беше застапена со 39 %, додека градската со 61 % (град Скопје со 20,8 %). Целосен преглед на примерокот е даден во прилог 2.

Во извештајот на одредени места пишува дека разликите во ставовите врз етничка основа се одразуваат на разликите врз основа на местото на живеење (рурално/урбано) и кај географските региони, како и кај симпатизерите на политички партии. Тоа се должи на

поголемото учество на една од двете побројни заедници (етнички Македонци и етнички Албанци) во примерокот на местото на живеење (рурално/урбано), географските региони и симпатизерите на политички партии, отколку во националниот примерок. Во примерокот учеството на етничките Албанци е 24,9%, а нивното учество е повисоко во руралните подрачја (40,4 %), во полошкиот регион (63,7 %) и во ДУИ (91,9 %). Соодветно, ставовите на етничките Албанци влијаат на ставовите во руралните подрачја, полошкиот регион и ДУИ.

Обработка и прикажување на резултатите

Собраните податоци се обработени со честота и пропорција на одговорите. Податоците се со веројатност на точност од 95 % и со грешка од +/- 5 %. Резултатите се прикажани во графикони на ниво на целиот примерок. Освен со графикони, податоците се прикажани и во бројки. Покрај бројките е прикажан трендот во однос на претходната година за афирмативните одговори (на пр. има доверба), за оние податоци кои се споредливи со истражувањето од 2008 година. Легендата на симболите е следна:

↔	без или незначителни промени	
↑	мало зголемување	Без или незначителни промени = 0 – 3 процентни поени Мали промени = 3,01 – 5 процентни поени Умерени промени = 5,01 – 10 процентни поени Големи промени = над 10 процентни поени
↓	мало опаѓање	
↑↑	умерено зголемување	
↓↓	умерено опаѓање	
↑↑↑	големо зголемување	
↓↓↓	големо опаѓање	

За подобрување на употребната вредност на извештајот и можноста за анализа и споредба употребени се и индекси (показатели). Во табелата подолу се дадени објаснувањата за индексите за граѓанските организации.

Незначително малцинство се употребува за одговори помалку од 10 % од примерокот, мало малцинство за 11 % до 30 %, малцинство за 30 % до 50 %, мнозинство за 51 % до 70 % и големо мнозинство за повеќе од 70 %.

Во извештајот не се коментирани социо-демографските анализи за помалобројните етнички заедници и политичките партии со помалку симпатизери поради нивното мало учество во националниот примерок.

Во извештајот во одредени табели и графикони не се прикажани резултатите за „не знам“ и „без одговор“, поради што збирот на сите одговори не е 100 %. Тоа е направено за потребите на поедноставно прикажување на резултатите.

Работна група

Во МЦМС работната група ја сочинуваат: Сашо Клековски, Емина Нурединоска, Гонце Јаковлеска и Даниела Стојанова.

Индекси на општа доверба	
Индекси на општа доверба и на доверба во институциите по сектори	= Σ има доверба / број на институции
Индекс на доверба во професиите	= Σ има доверба / број на професии
Индекси на познавање граѓански организации во одговор на општествените приоритети	
Индекс на познавање граѓански организации кои работат во полето на сиромаштијата, борбата против корупцијата, развој на економијата и кои работат во полето на развој на граѓанското општество	= Σ знам
Индекси на познавање и ставови за дваесет и пет граѓански организации	
Препознавање граѓански организации	= Σ сум слушал/ број на организации
Познавање граѓански организации	= Σ знам/број на организации
Доверба во граѓански организации	= Σ позитивно мислење/ број на организации
Позитивни/негативни ставови за граѓански организации	= Σ количник на позитивни и негативни ставови/број на организации
Први 10 граѓански организации на препознавање	= Σ сум слушал/ први 10 организации
Први 10 граѓански организации на познавање	= Σ знам/први 10 организации
Први 10 на доверба во граѓански организации	= Σ позитивно мислење/ први 10 организации
Први 10 на позитивни/негативни ставови за граѓански организации	= Σ количник на позитивни и негативни ставови/ први 10 организации

II. ДОВЕРБА ВО ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО

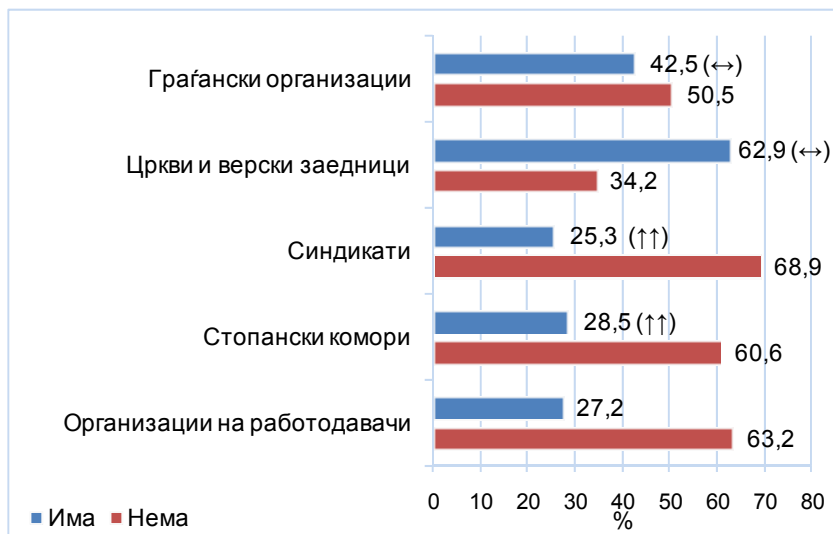
Вовед

Граѓанското општество во целина бележи умерено зголемена доверба кај граѓаните во споредба со анкетата направана во 2008 година и истата изнесува 48,1 %.

Во овој дел од извештајот се прави подетален преглед на довербата внатре во самото граѓанско општество, како и на ставовите на граѓаните за одредени прашања поврзани со граѓанските организации.

Доверба во чинителите на граѓанското општество

Графикон II.1. Колку доверба имате во:

Црквите и верските заедници и понатаму остануваат со најголема доверба меѓу граѓаните со мнозинство од 62,9 %. Како и во 2008 г., црквите и верските заедници уживаат скоро 20 процентни поени поголема доверба отколку граѓанските организации (здруженија и фондации). Синдикатите и стопанските комори бележат умерено зголемување, но сè уште имаат доверба од мало малцинство од граѓаните.

Довербата во граѓанските организации (здруженија и фондации) е незначително зголемена во споредба со 2008 година, но сè уште пониска од 2007, односно 2006 година. Највисока доверба во граѓанските организации од 55,1 % имаат студентите, а слично е и со младите на возраст од 18 до 29 години (50,5 %) и вработените во јавниот сектор (50,5 %). Најмала доверба имаат домаќинките (34,5%), лицата со завршено основно образование (34,1 %) и лицата со над 65-годишна возраст (36,4 %).

И етничките Македонци и етничките Албанци имаат слична доверба од 41,3 %, односно 42,9 %, а незначителна е разликата и по основ на религиска припадност, бидејќи и православните (41,2 %) и муслиманите (44,6 %) се со слично ниво на доверба во граѓанските организации. Исто така, нема значителни разлики и кај симпатизерите на политичките партии, иако е забележано умерено опаѓање на довербата од страна на симпатизерите на СДСМ и ДПА. Најголема доверба во граѓанските организации имаат симпатизерите на ДУИ (48,5 %), а најмала на СДСМ 38,9 %.

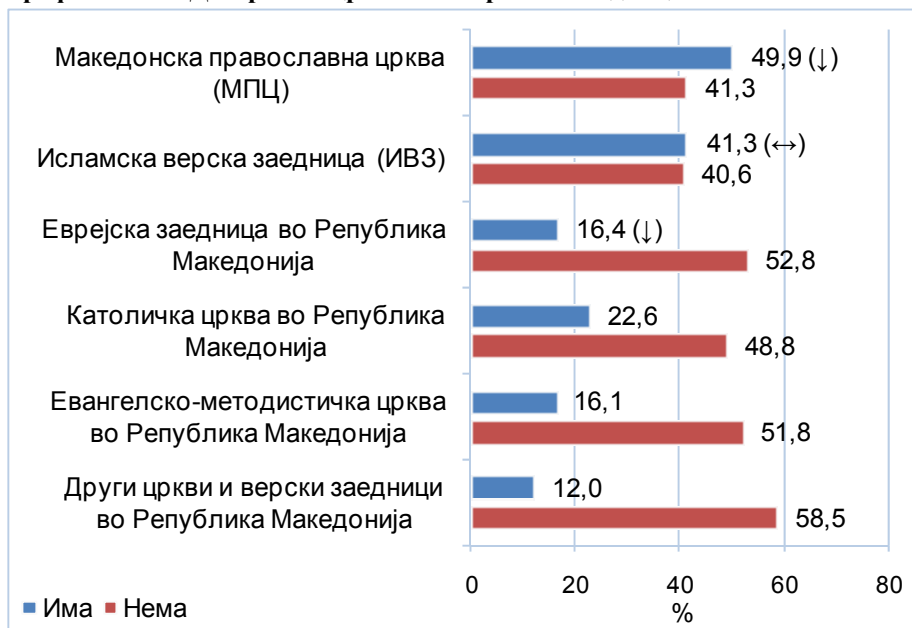
Табела II.1. Разлики во довербата во граѓанските организации меѓу симпатизерите на политичките партии во 2010 и во 2008 г.

	ВМРО ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА	Нова демократ.	Не е симпат.	Вкупно
2010	42,9 %	38,9 %	48,5 %	43,9 %	39,4 %	43,7 %	42,5 %
2008	40,7 %	44,6 %	41,9 %	34,2 %	56,8 %	39,6 %	41,2 %

Доверба во црквите и верските заедници

Како што е наведено погоре, во црквите и верските заедници граѓаните имаат значително поголема доверба отколку во другите чинители на граѓанското општество. На ниво на поединечни институции со најголема доверба од граѓаните е Македонската православна црква (МПЦ) со 49,9 %, потоа Исламската верска заедница (ИВЗ) со 41,3 %, Католичката црква со 22,6 % и другите верски заедници со помалку од 20 %.

Графикон II.2. Доверба во црквите и верските заедници

За забележување е и податокот што младите на возраст од 18 до 29 години имаат најголема доверба (68,3 %). Најблиску до нив е довербата од страна на највозрасните (над 65 години) којашто изнесува 67,9 %. Довербата на најмладите и највозрасните е за десетина процентни поени повеќе од другите возрасни групи. Довербата во црквите и верските заедници има врска и со социјалниот статус и истата е обратнопропорционална. Имено,

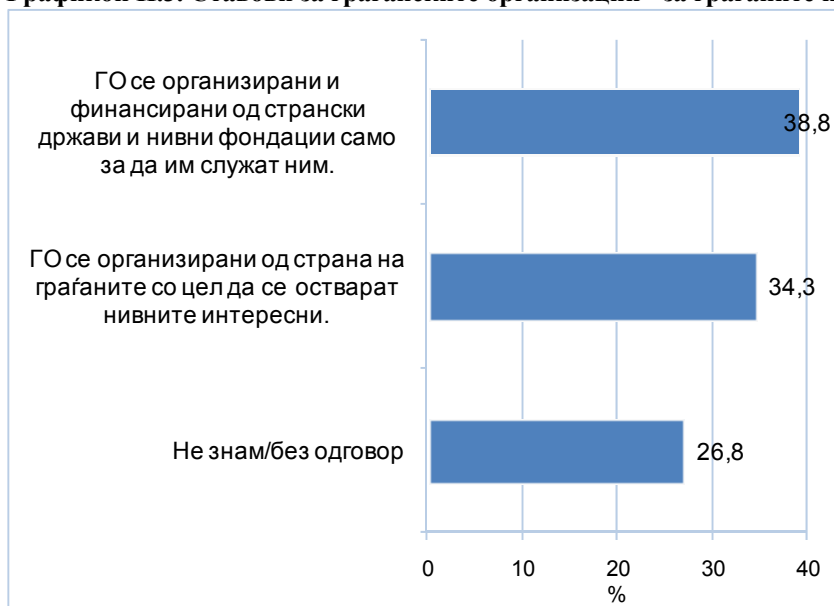
испитаниците кои се изјасниле дека припаѓаат на високата класа имаат најмалку доверба (51,9 %), а истата се зголемува со намалување на статусот. Најмногу доверба имаат припадниците на пониската класа (69,2 %). Обратнопропорционален е трендот на довербата и во однос на месечните примања и во однос на нивото на образование на испитаниците.

Очекувано довербата во црквите и верските заедници има поврзаност со етничката припадност, бидејќи се претпоставува дека поголемиот дел етнички Македонци се поврзуваат со православно христијанство, додека етничките Албанци со исламот. Според тоа, етничките Македонци имаат висока доверба од 68,7 % во МПЦ, а довербата во ИВЗ е 19,7 %, додека етничките Албанци имаат висока доверба од 81 % во ИВЗ и доверба од 6,5 % во МПЦ.

Ставови за граѓанските организации

За разлика од претходните години кога граѓаните имаа можност да приоретизираат два од вкупно четири зададени става, овој пат направена е посебна споредба на три групи од по две, односно три прашања од коишто граѓаните имаа можност да одберат еден став. Поради промената во пристапот, не може да се направи споредба со претходните години.

Графикон II.3. Ставови за граѓанските организации - за граѓаните или за странските интереси

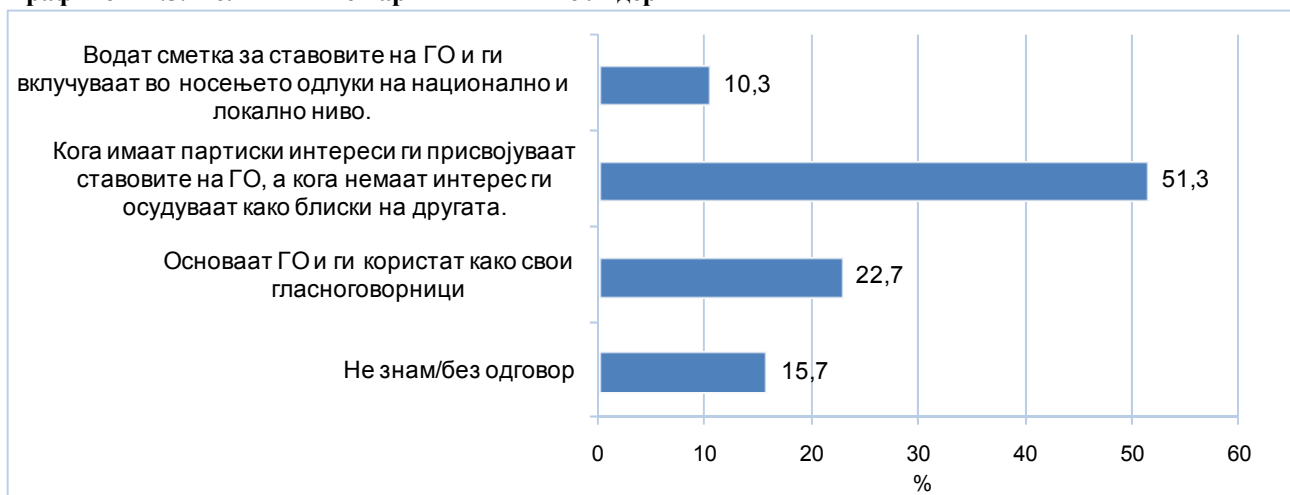
На поставениот избор меѓу прашањата дали граѓанските организации се организирани и финансирани од странски држави и нивните фондации за да им служат ним или пак се организирани од граѓаните за да ги остварат нивните интереси, разликите во ставовите не се големи (38,8 % за првиот став, наспроти 34,2 % за вториот став). Мнозинство од 54,2 % во полза на првиот став е забележан само кај испитаниците од Скопје. Една четвртина од испитаниците не одговориле, односно не се одлучиле за ниеден од двата понудени става.

Графикон II.4. Ставови за граѓанските организации - за општ или личен интерес

Мнозинството граѓани, односно 55,9 %, сметаат дека граѓанските организации се инструмент за остварување на личните интереси на поединците, а помалку од една четвртина се на мислење дека граѓанските организации им овозможуваат на способните луѓе кои не се партиски организирани да може да остварат јавен општествен интерес. Скоро и да нема разлика во ставовите во однос на партиската припадност (симпатизери на политички партии) коишто во распон од 50,5 % до 56,7 % сметаат дека граѓанските организации се средство на вештите поединци за остварување на личните интереси.

Граѓанските организации и политичките партии

Исто како и претходните години, мнозинството граѓани (51,3 %) сметаат дека политичките партии ги злоупотребуваат граѓанските организации, односно ги присвојуваат нивните ставови кога имаат партиски интерес, а кога немаат интерес, ги осудуваат како блиски на другата страна.

Графикон II.5. Политичките партии и нивните лидери

За седум процентни поени помалку од 2008 година, односно 22,7 % во 2010 наспроти 29,1 % од 2008 од испитаниците веруваат дека партиите основаат граѓански организации и ги користат како свои гласноговорници. А мало малцинство од 10,3 % сметаат дека партиите водат сметка за ставовите на граѓанските организации и ги вклучуваат во носењето одлуки на национално и на локално ниво.

Табела II.2. Споредба на ставовите за граѓанските организации и политичките партии од 2010 и од 2008 г.

	2010	2008
Водат сметка за ставовите на граѓанските организации и ги вклучуваат во носењето одлуки на национално и на локално ниво.	10,3 %	18,2 %
Кога имаат партиски интереси, ги присвојуваат ставовите на граѓанските организации, а кога немаат интерес, ги осудуваат како блиски до другата страна.	51,3 %	52,7 %
Основаат граѓански организации и ги користат како свои гласноговорници	22,7 %	29,1 %

Може да се забележи дека симпатизерите на политичките партии на позицијата повеќе од симпатизерите на партиите од опозицијата сметаат дека партиите водат сметка за ставовите на граѓанските организации. Тој процент изнесува 17,3 % за симпатизерите на ВМРО-ДПМНЕ и 15,2 % за ДУИ, наспроти 8,6 % кај симпатизерите на СДСМ, 3 % кај Нова демократија и 9,2 % кај ДПА.

Во анкетата поставено е и прашањето за „партиската обоеност“ на граѓанските организации. Споредбено со претходните години, повеќе граѓани можеле да наведат конкретна организација за којашто сметаат дека е поврзана со некоја политичка партија (31,1 %, наспроти 25 % во 2008 и 20 % во 2007 година).

Во споредба со 2008 година има измени во препознатливоста на конкретни организации. Најголема разлика има кај ФИООМ којашто како организација со партиска позадина е посочена од 10,4 % од испитаниците за разлика од 4,8 % во 2008 година. Може да се забележи разлика во ставовите во зависност од симпатизирањето на политичките партии, па така, на пример, 22,5 % од симпатизерите на ВМРО-ДПМНЕ сметаат дека зад ФИООМ стои одредена политичка партија, наспроти 5,4 % симпатизери на СДСМ. Следни на листата се Разбуди се со 4,4 % и Реалитети со 2,2 %. Мост и Ел хилал се организации за коишто има нешто помалку од 2 % мислење дека се со партиска позадина, додека за сите други спомнати организации од страна на граѓаните тој процент е помал од 1 %.

Табела П.3. Организации зад кои стојат одредени политички партии и/или нивните лидери ги користат како свои гласоговорници:

Организација	2010	2008	Организација	2010	2008
ФИООМ	10,4 %	4,8 %	Форум	0,5 %	/
Разбуди се	4,4 %	0,7 %	МЦМС	0,3 %	1,2 %
Реалитети	2,2 %	/	СПУКМ	/	1,3 %
Мост	1,9 %	5,1 %	СОЖМ	/	1,0 %
Ел хилал	1,5 %	/	АДИ	/	0,6 %
ЗЕЛС	0,8 %	/	Светлина	/	0,5 %
Транспарентност Македонија	0,8 %	4,2 %	Синдикат	/	0,5 %
ХКЧП	0,6 %	1,0 %	Други	6,4 %	4,8 %
ГЕМ	0,6 %	/	Не знам/без одговор	68,9 %	74,4 %
ЗНМ	0,6 %	/			

Доверба во граѓанските организации по потсектори на дејствување

Довербата на граѓаните во граѓанските организации според потсекторите на дејствување е слична како и претходните години. И понатаму организациите коишто се занимаваат со прашањата од областа на децата, младите и студентите, потоа организациите за/на лица со посебни потреби и организациите со фокус на родовите прашања се водечките три потсектори. Различно од 2008 година е замената на првата со втората позиција меѓу организациите за лица со посебни потреби со организациите за деца, млади и студенти.

Табела П.4. Доверба во граѓански организации според потсектори на дејствување

Потсектор	Има	Нема	Не знам/ без одг.
Деца, млади и студенти	58,5 %	35,4 %	6,2 %
Лица со посебни потреби	58,4 %	34,6 %	7,0 %
Жени и родови прашања	52,0 %	37,8 %	10,2 %
Животна средина и природа (екологија)	48,4 %	45,4 %	6,2 %
Спорт, хоби, рекреација	47,5 %	44,4 %	8,2 %
Култура	41,6 %	50,6 %	7,8 %
Социјална грижа, хуманитарни	41,2 %	53,3 %	5,5 %
Рурален развој (фармери, земјоделци...)	38,5 %	53,5 %	8,0 %
Демократија, човекови права и владеење на правото	36,7 %	53,4 %	9,9 %
Професионални (струкови) здруженија	32,9 %	49,6 %	17,5 %

Заклучоци

Црквите и верските заедници со највисока доверба меѓу чинителите на граѓанското општество

Граѓаните како и во 2008 година најмногу им веруваат на црквите и верските заедници, и тоа за скоро 20 процентни поени повеќе отколку на граѓанските организации (здруженија и фондации) и за повеќе од 40 процентни поени од синдикатите и стопанските комори.

Умерено зголемување на довербата е забележана кај синдикатите и стопанските комори (и во двата случаи зголемувањето е за 5,2 процентни поени).

Студентите и младите најголеми поддржувачи на граѓанските организации, а без разлики по етничка или верска припадност

Ако се тргне од ставот дека младите и студентите се иднината во секоја земја, тогаш со искажаната доверба од 55,1 % граѓанските организации и граѓанското општество во Македонија ги очекува развој и поголем граѓански активизам.

Речиси идентична е довербата и од страна на етничките Македонци 41,3 % и од страна на етничките Албанци 42,9 %, додека симпатизерите на СДСМ со 38,9 % се со помала доверба споредбено со симпатизерите на другите политички партии (ДУИ 48,5 % и ВМРО-ДПМНЕ 42,9 %).

Висока доверба во „своите“ верски институции, а недоверба во различните

Иако бележи мал пад, сепак МПЦ е со највисока доверба од граѓаните (49,9 %).

Сите цркви и верски заедници како и во 2008 година имаат висока доверба кај претпоставените приврзаници (верници, членови). Довербата е изразена кај сличните – во МПЦ имаат висока доверба од 68,7 % етничките Македонци, додека етничките Албанци имаат висока доверба од 81 % во ИВЗ.

Недовербата во различните и понатаму е висока. МПЦ има доверба од само 6,5 % меѓу етничките Албанци, што е за 4,5 процентни поени помалку од довербата во 2008 година, а ИВЗ има доверба од 19,7 % меѓу етничките Македонци и е намалување за 2,3 процентни поени во споредба со 2008 година. Големо мнозинство граѓани (околу 78 %) искажуваат недоверба и кон малобројните цркви и верски заедници.

Граѓанските организации – средство за остварување на интересите на поединците, „дирижирани“ од странски држави и злоупотребувани од политички партии?

Кај граѓаните доминираат негативните наспроти позитивните ставови за граѓанските организации. Мнозинството граѓани (55,9 %) сметаат дека граѓанските организации се инструмент за остварување лични цели, а 38,8 % дека се организирани и финансирани од странски држави.

Политичките партии ги злоупотребуваат граѓанските организации. Мнозинство од 51,3% сметаат дека политичките партии ги присвојуваат нивните ставови кога им се потребни, а кога немаат интерес ги осудуваат како блиски до другите, додека за скоро секој четврти граѓанин, граѓанските организации служат како гласноговорници на политичките партии.

И покрај ова, малцинство од испитаниците (31,1 %) можеле да наведат конкретна организација зад која сметаат дека стои политичка партија.

Зголемување на довербата од општо кон посебно

Општата доверба во граѓанските организации е 42,5 %, но кога од граѓаните е побарано да се изјаснат за организациите од десет конкретни потсектори, довербата е повисока (58,5 % кај водечкиот сектор).

Довербата во организациите на деца, млади и студенти, на лицата со посебни потреби, на жени и родови прашања, за животна средина и за спорт, хоби и рекреација се со доверба поголема од општата доверба во граѓанските организации. Помала доверба имаат организациите кои се активни во областа на руралниот развој, демократијата и човековите права, како и професионалните (струковите) здруженија.

IV. ПОЗНАВАЊЕ И МИСЛЕЊЕ ЗА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

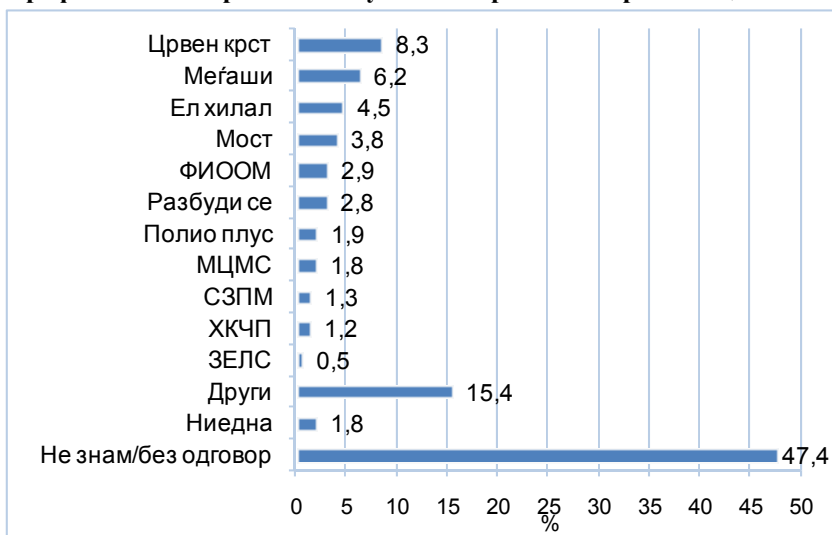
Вовед

Истражувањето ги опфати општото познавање на граѓанските организации, познавањето организации кои работат во конкретни области и на дваесет и пет граѓански организации.

Познавање на граѓанските организации

Граѓаните беа запрашани да наведат една или повеќе успешни граѓански организации, т.е. организации кои според нивното мислење се активни и постигнуваат резултати.

Графикон IV.1. Препознаени успешни граѓански организации

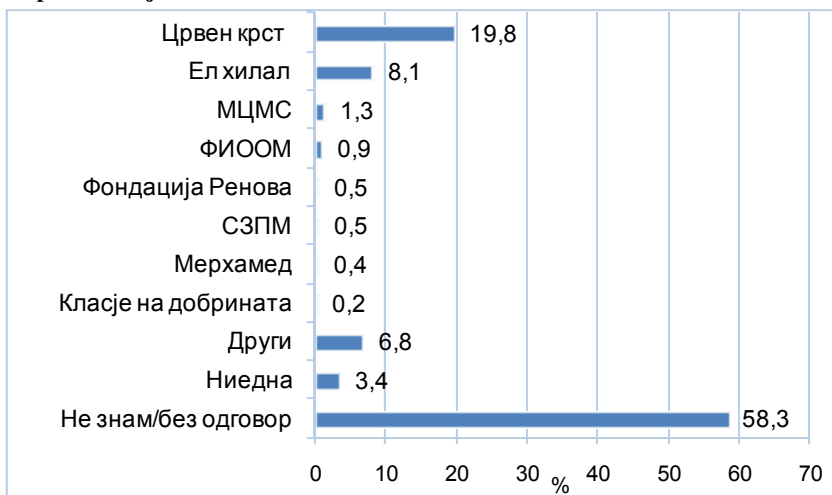

Мнозинството од граѓаните (52,6 %) знаат да наведат успешна граѓанска организација, што претставува умерено опаѓање во однос на 2008 г. Исто така, има опаѓање и во бројот на препознаени успешни организации, од 16 во 2008, на 11 во 2010 г. Граѓаните како успешни организации ги наведуваат: Црвен крст, Меѓаши, Ел хилал, Мост, ФИООМ, Разбуди се, Полио плус, МЦМС, СЗПМ, ХКЧП и ЗЕЛС. Осум од овие организации беа наведени како успешни организации и во 2008

г. Во 2010 г. на успешно препознаените организации им се придружија Разбуди се и Полио плус, додека СОЖМ и Транспарентност Македонија не се веќе меѓу нив. Повеќе од другите, успешни организации знаат да наведат најмладите, студентите, граѓаните со високо/ вишо образование и оние кои перципираат дека припаѓаат на високата класа.

Познавањето граѓански организации кои дејствуваат во седум конкретни области е истражувано барајќи од испитаниците спонтано да наведат три организации кои придонесуваат во истите. Истражувано беше познавањето на граѓанските организации, кои дејствуваат во областите: Борба против сиромаштијата; Развој на малите и средните претпријатија, економски развој, вработување (понатаму: економски развој); Локалниот и руралниот развој; Развој на демократијата и човековите права; Борба против корупцијата; Јакнење на граѓанското општество; и, Градењето мултикултурно општество. Во 2010 г. мало малцинство граѓани знаат да наведат организации кои дејствуваат во овие седум области.

Графикон IV.2. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во борбата против сиромаштијата

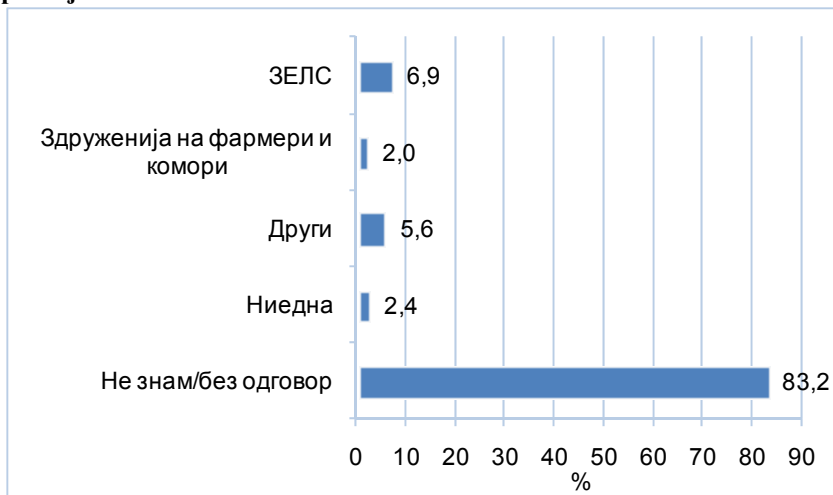
Малцинство граѓани (38,3 %) знаат да наведат најмалку една граѓанска организација која придонесува во борбата против сиромаштијата. Мало малцинство, т.е. незначително малцинство граѓани знаат да наведат две, т.е. три организации. Во споредба со 2008 г., познавањето организации кои дејствуваат во областа на сиромаштијата бележи големо опаѓање од 13,9 процентни поени и е блиску до познавањето во 2006 и во 2007 г.

Графикон IV.3. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат за развој на мали и средни претпријатија, за економски развој и за вработување

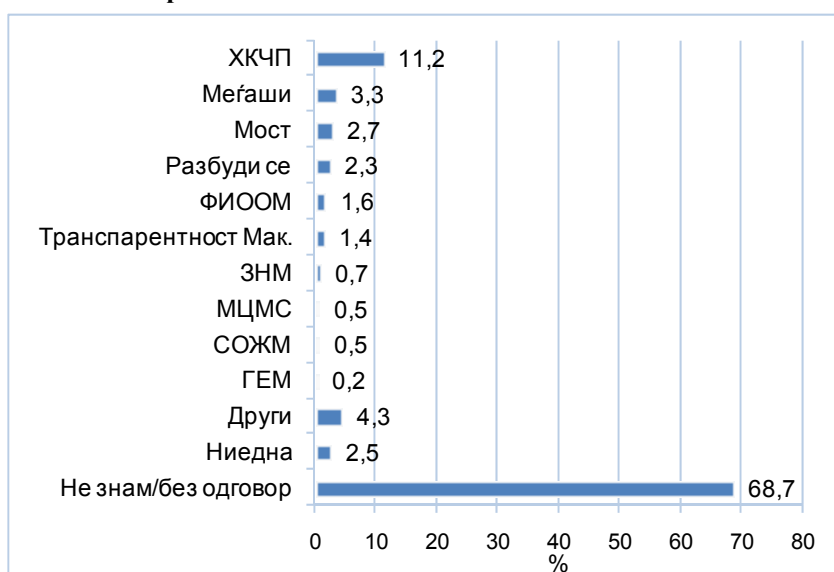
Големо мнозинство граѓани (90,5 %) не знае да наведе ниту една граѓанска организација која придонесува во економскиот развој. Има незначителни или мали промени во однос на познавањето споредено со претходните години, но за разлика од тогаш, во 2010 г. граѓаните препознале само една конкретна граѓанска организација, МРФП, која дејствува во оваа област.

Графикон IV.4. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во локалниот и во руралниот развој

Мало малцинство граѓани (13,4 %) знаат да наведат граѓанска организација која придонесува во локалниот и во руралниот развој и е препознаена една конкретна граѓанска организација, т.е. ЗЕЛС.

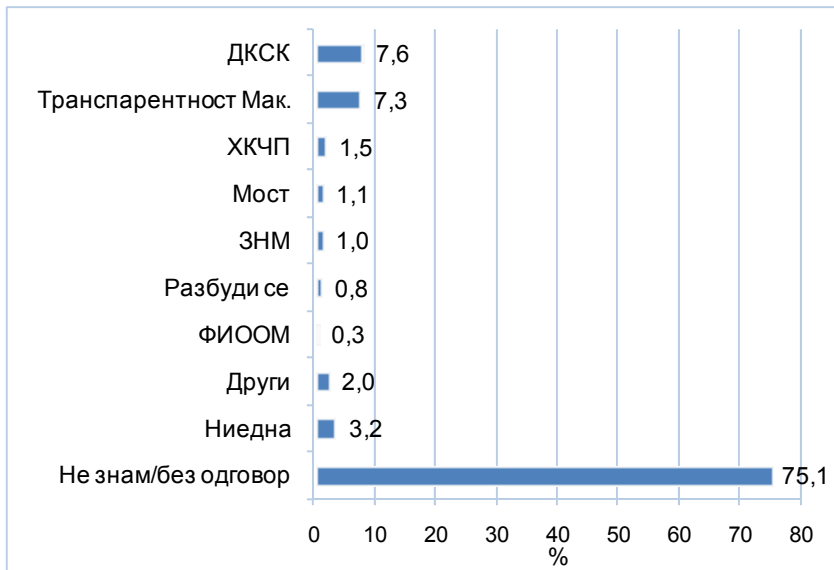
Графикон IV.5. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во развој на демократијата и човековите права

Мало малцинство граѓани (28,8 %) знаат да наведат конкретни граѓански организации кои придонесуваат во развојот на демократијата и човековите права. Граѓаните набројале најмногу конкретни организации во оваа област.

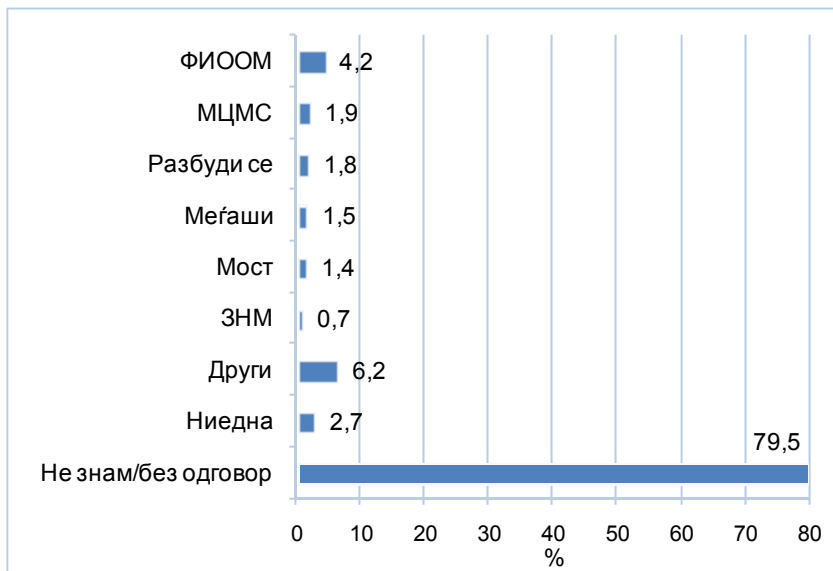

Графикон IV.6. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во борбата против корупцијата

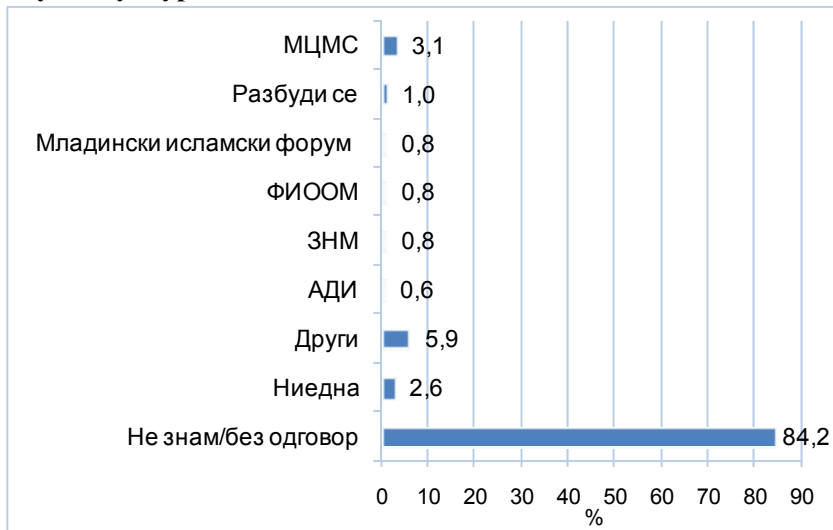
Граѓански организации кои придонесуваат во борбата против корупцијата може да препознаат мало малцинство граѓани (14,1 %). Во однос на 2008 г., познавањето организации кои дејствуваат во областа на антикорупцијата бележи умерено опаѓање, но е на нивото на познавање од првите две истражувања во 2006 и 2007 г. Граѓаните најчесто ја препознавале Државната комисија за спречување корупција, иако таа не е граѓанска организација.

Графикон IV.7. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во јакнењето на граѓанското општество

Мало малцинство граѓани (17,8 %) знаат да наведат конкретна граѓанска организација, која придонесува во јакнењето на граѓанското општество. Познавањето организации кои го јакнат граѓанското општество бележи големо опаѓање во однос на 2008 и 2006 г. Исто така е намален и бројот на препознаени организации кои дејствуваат во оваа област.

Графикон IV.8. Препознаени граѓански организации кои придонесуваат во градењето мултикултурно општество

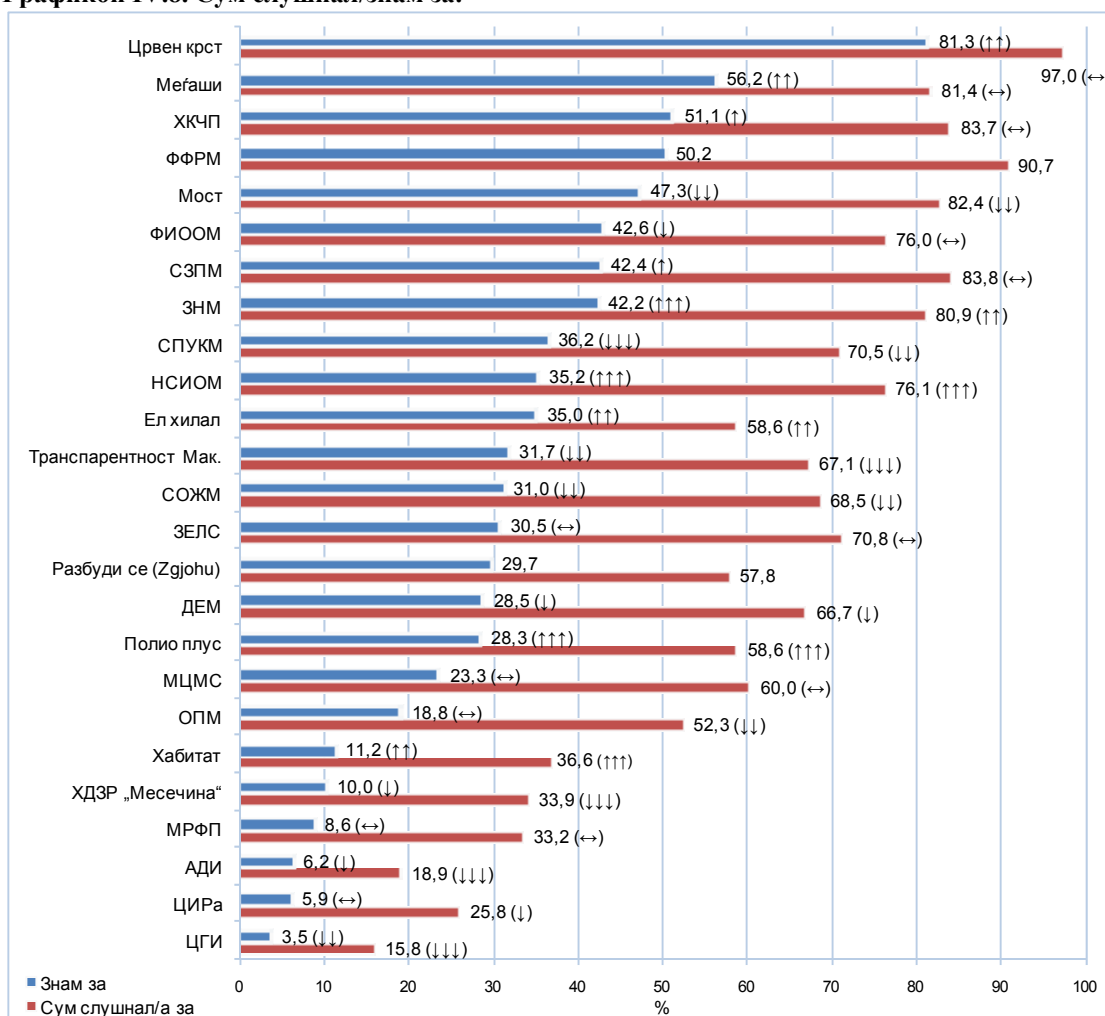
Граѓански организации кои придонесуваат во градењето мултикултурно општество препознаваат мало малцинство од граѓаните (13,2 %).

Познавање и ставови за дваесет и пет граѓански организации

Со истражувањето беа опфатени и дваесет и пет конкретни граѓански организации, кои дејствуваат на регионално или на национално ниво во повеќе сектори. Граѓаните беа запрашани за секоја од дваесет и петте организации за општата информираност (слушнале), познавањето (знаат) и за нивното мислење за овие организации (позитивно/негативно).

Слично на претходните години кога е спроведувано истражувањето, граѓаните покажуваат различна информираност и познавање за различни организации. Општата информираност е значително поголема од познавањето на сите дваесет и пет испитувани граѓански организации. Мнозинство граѓани слушнале за најголем дел од 25-те организации, односно големо мнозинство слушнале за 11, а мнозинство за осум организации. Освен Црвен крст, кого го познаваат големо мнозинство граѓани и ФФРМ, ХКЧП и Меѓаши, кои ги познаваат мнозинство граѓани, останатите организации ги познава малцинство граѓани.

Графикон IV.8. Сум слушал/знам за:

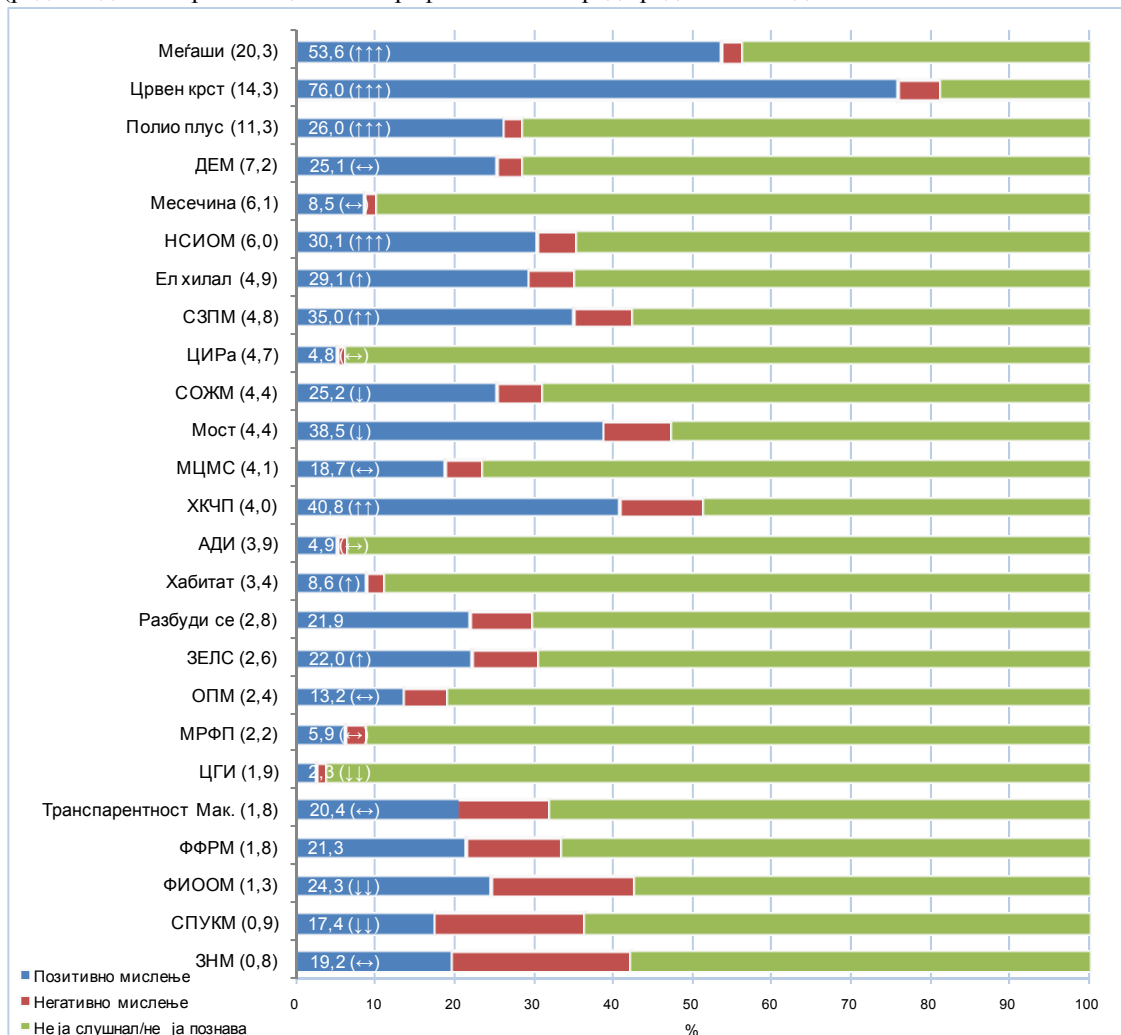

Значителни или умерени разлики во информираноста и познавањето во однос на 2008 г. се јавуваат кај поголем дел од организациите. Значително зголемување на информираноста е забележано кај НСИОМ, Полио плус и Хабитат, а значително намалување кај Транспарентност Македонија, Месечина, АДИ и ЦГИ. Во однос на познавањето, значително зголемување има кај ЗНМ, НСИОМ и Полио плус, а значително опаѓање се јавува кај СПУКМ.

Лицата со високо/вишо образование, вработените во јавниот сектор, оние кои живеат во градовите и кои сметаат дека припаѓаат на високата класа, нерелигиозните граѓани, како и етничките Македонци се поинформирани и се подобри познавачи од другите за повеќето организации. Домаќинките и старите лица најмалку ги познаваат овие дваесет и пет организации. Дел од граѓанските организации се значително повеќе препознавани од одредена етничка заедница (етнички Македонци или етнички Албанци), што понатаму влијае

и на познавањето од страна на симпатизерите на политичките партии. Информираноста и познавањето на дел од граѓанските организации (Црвен крст, Мост, ХКЧП и сл.) се рамномерни кај сите граѓани. Кај други организации, пак, познавањето е поголемо кај нивните целни групи (на пр. земјоделците најмногу ја познаваат ФФРМ, а студентите СПУКМ).

Графикон IV.9. Однос на позитивни наспроти негативни ставови за одредени граѓански организации (редоследот на организациите во графиконот е според вредноста на односот позитивно/ негативно мислење)

Ставовите на граѓаните не мора да значат дека одредени организации се „добри“ или „лоши“, а може да се во врска со областа во која дејствуваат организациите и прашањата со кои се занимаваат тие. Очекувано е дека граѓаните ќе имаат попозитивно мислење за организациите кои се занимаваат со прашања за кои нема поделени ставови во општеството и обратно.

Позитивно мислење за дваесет и петте граѓански организации преовладува кај граѓаните. За две организации незначително, т.е. малку повисоко е негативното мислење. Појавата на негативно мислење за 25-те граѓански организации најчесто е кај незначително малцинство (за 19 граѓански организации) или кај мало малцинство (за преостанатите шест граѓански организации).

За четири организации позитивното мислење значително се зголемило: Меѓаши (за 11,1 процентен поен), Црвен крст (за 10,2 процентни поени), Полио плус (за 13,1 процентен поен) и НСИОМ (за 11,2 процентни поени). Нема значително намалување на позитивното мислење за ниту една од дваесет и петте организации.

Средниот однос за групата организации бележи зголемување од 3,5 во 2008 г., на 4,9 во 2010 г.

Заклучоци

Мнозинство од граѓаните знаат успешни граѓански организации

Мнозинството од граѓаните (52,6 %) знаат да наведат успешна граѓанска организација, што претставува умерено опаѓање во однос на 2008 г. Исто така, има опаѓање и во бројот на препознаени успешни организации, од 16 во 2008 г., на 11 во 2010 г. За понатамошна анализа се причините за намалениот број препознаени успешни организации, како на пример врската со можното намалување на активностите на граѓанските организации.

Десетте најуспешни граѓански организации во 2010 г., според граѓаните, се: Црвен крст, Меѓаши, Ел хилал, Мост, ФИООМ, Разбуди се, Полио плус, МЦМС, СЗПМ и ХКЧП. Осум од овие организации беа наведени како успешни организации и во 2008 г. Во 2010 г. на препознаените 10 успешни организации им се придружија Разбуди се и Полио плус, додека СОЖМ и Транспарентност Македонија не се веќе меѓу нив.

Мало малцинство знаат организации кои дејствуваат во конкретни области

Мало малцинство знаат да наведат граѓанска организација која придонесува во одредена област. Граѓаните најмалку препознаваат организации кои дејствуваат за локален и рурален развој, за економски развој и за мултикултурно општество. Во две области, локален и рурален развој и економски развој, граѓаните препознаваат само една конкретна организација.

Во однос на 2008 г. се забележува значително опаѓање на познавањето организации кои се борат против сиромаштијата (за 13,9 процентни поени) и го јакнат граѓанското општество (за 18,2 процентни поени). Умерено опаѓање на познавањето се јавува и кај организациите кои се борат против корупцијата (за 8,2 процентни поени). Непроменето е познавањето организации кои придонесуваат во економскиот развој.

Област	Први пет организации
Борба против сиромаштијата	Црвен крст, Ел хилал, МЦМС, ФИООМ, Фондација Ренова
Развој на мали и средни претпријатија, економски развој, вработување	МРФП
Локален и рурален развој	ЗЕЛС
Развој на демократијата и човековите права	ХКЧП, Меѓаши, Мост, Разбуди се, ФИООМ
Борба против корупцијата	Транспарентност Македонија, ХКЧП, Мост, ЗНМ, Разбуди се
Развој на граѓанското општество	ФИООМ, МЦМС, Разбуди се, Меѓаши, Мост
Градење мултикултурно општество	МЦМС, Разбуди се, Младински исламски форум, ФИООМ, ЗНМ

Повеќе социо-демографски карактеристики имаат влијание на познавањето на граѓанските организации

Младите имаат најголема општа информираност, а лицата постари од 65 години имаат најмало познавање за граѓанските организации. Вработените во јавниот и приватниот сектор се повеќе информирани и запознаени со граѓанските организации, додека домаќинките најмалку ги познаваат граѓанските организации. Граѓаните со високо образование и оние кои живеат во градовите исто така имаат поголемо познавање. Етничките Македонци имаат поголемо познавање и се поинформирани за поголем дел од организациите. Религиозноста исто така има влијание на информираноста и познавањето, односно нерелигиозните имаат повисоко ниво на информираност и познавање.

Општата информираност е значително поголема од познавањето на граѓанските организации

Општата информираност е значително поголема од познавањето на сите дваесет и пет испитувани граѓански организации. Мнозинство граѓани (над 50 %) слушнале за 19, а ги познаваат четири од 25-те испитувани граѓански организации. Организациите кои граѓаните најмногу ги знаат се Црвен крст, ФФРМ, ХКЧП и Меѓаши.

Разлики во информираноста и познавањето во однос на 2008 г. се јавуваат кај поголем дел од организациите. Значително зголемување на информираноста е забележано кај НСИОМ, Полио плус и Хабитат, а значително намалување кај Транспарентност Македонија, Месечина, АДИ и ЦГИ. Во однос на познавањето, значително зголемување има кај ЗНМ, НСИОМ и Полио плус, а значително опаѓање се јавува кај СПУКМ.

Граѓаните имаат позитивно мислење за граѓанските организации

Позитивно мислење за граѓанските организации преовладува во јавноста. Појавата на негативно мислење за најголем дел од организациите е кај незначително малцинство.

Односот на позитивно/ негативно мислење за граѓанските организации е зголемен од 3,5 во 2008 г., на 4,9 во 2010 г. и е највисок од односот забележан во сите претходни години (4,4 во 2007 и 4,3 во 2006 г.). За неколку граѓански организации значително е зголемено позитивното мислење, што влијаеше и на зголемување на односот позитивно/ негативно мислење: Меѓаши, Црвен крст и Полио плус.

Прилог 1. Довербата и влијанието на етничката припадност и на симпатиите кон политичките партии

Табела 1. Довербата и влијанието на етничката припадност

Доверба во институциите	Вкупно	Етн. Мак.	Етн. Алб.
Држава	38,7	48,2	16,0
Деловен (приватен бизнис) сектор	46,7	49,6	43,2
Граѓански (невладин) сектор	48,1	49,3	45,7
Политички партии	23,3	25,4	16,4
Медиуми	40,4	40,5	38,3
Меѓународна заедница	49,1	43,1	65,4
Индекс на доверба во институциите	41,0	42,7	37,5
Доверба во државниот сектор			
Претседател на Република Македонија	37,5	48,9	9,0
Собрание на Република Македонија	34,4	40,2	18,5
Влада на Република Македонија	36,8	44,1	18,5
Локална самоуправа	41,4	44,4	33,6
Правосудство на Република Македонија	30,4	30,8	28,1
Образовни институции	62,1	62,9	57,4
Здравствени организации	50,7	48,5	55,2
Институции за социјална заштита	39,5	42,0	34,0
Комунални претпријатија	42,1	46,7	29,3
Армија на Република Македонија	62,9	75,4	26,9
Полиција на Република Македонија	52,1	59,5	31,5
Индекс на доверба во институциите на државниот сектор	44,9	49,4	31,1
Доверба во деловниот сектор			
Големи претпријатија	50,8	52,4	46,3
Мали и средни	51,8	52,8	45,7
Микро (семејни)	59,3	60,9	54,9
Банки	59,3	58,7	61,1
Индекс на доверба во организациите од деловниот сектор	55,3	56,2	52
Доверба во граѓанскиот сектор			
Граѓански организации	42,5	41,3	42,9
Цркви и верски заедници	62,9	61,0	62,0
Синдикати	25,3	27,2	21,9
Стопански комори	28,5	30,6	22,2
Индекс на доверба во организации од граѓанскиот сектор	39,8	40,0	37,3
Доверба во меѓународната заедница			
Европска Унија	57,8	48,1	83,0
Обединети нации	61,1	54,7	77,5
НАТО	60,5	50,8	86,1
Индекс на доверба во институциите на меѓународната заедница	59,8	51,2	82,2
Доверба во професии			
Државни службеници	34,8	34,7	36,7
Судии	28,8	29,6	27,8
Цариници	28,7	28,6	25,0
Полицајци	43,5	48,2	32,1
Наставници, професори	66,6	64,7	71,3
Лекари	64,9	65,6	64,2
Свештеници, верски лица	53,8	49,9	60,2
Деловни, бизнис-консултанти	41,1	40,9	40,4
Индекс на доверба во професиите	45,3	45,3	44,7

Табела 2. Довербата и влијанието на симпатите кон политичките партии

Доверба во институциите	Вкупно	ВМРО - ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА	Нова дем.	Не е симпат.
Држава	38,7	72,7	32,4	22,2	9,1	9,1	32,0
Деловен (приватен бизнис) сектор	46,7	51,9	46,5	33,3	56,1	39,4	45,9
Граѓански (невладин) сектор	48,1	56,4	48,1	41,4	39,4	51,5	46,4
Политички партии	23,3	45,0	28,1	19,2	19,7	21,0	11,1
Медиуми	40,4	43,6	47,0	43,4	36,4	27,3	38,3
Меѓународна заедница	49,1	42,2	44,3	73,7	60,6	78,8	47,8
Индекс на доверба во институциите	41,0	52,0	41,1	38,9	36,9	37,9	36,9
Доверба во државниот сектор							
Претседател на РМ	37,5	74,7	25,9	9,1	6,0	9,0	32,3
Собрание на РМ	34,4	66,1	27,0	17,2	18,2	9,1	27,1
Влада на Република Македонија	36,8	77,2	17,3	22,2	14,0	24,0	29,0
Локална самоуправа	41,4	59,5	35,1	34,3	39,4	27,3	38,1
Правосудство на РМ	30,4	34,6	23,2	19,2	34,8	24,2	32,3
Образовни институции	62,1	72,3	52,4	57,6	53,0	45,5	62,4
Здравствени организации	50,7	56,1	37,8	49,5	50,0	39,4	53,7
Институции за социјална заштита	39,5	51,9	31,9	39,4	38,0	21,0	37,4
Комунални претпријатија	42,1	52,6	41,1	28,3	33,3	24,0	42,4
Армија на Република Македонија	62,9	81,7	73,0	30,3	24,2	18,2	63,1
Полиција на РМ	52,1	74,0	49,2	34,3	40,9	21,2	48,5
Индекс на доверба во државниот сектор	44,9	63,7	37,6	31,0	32,0	23,9	39,0
Доверба во деловниот сектор							
Големи претпријатија	50,8	63,7	49,2	39,4	50,0	30,0	49,6
Мали и средни	51,8	56,7	56,8	42,4	40,9	30,3	52,5
Микро (семејни)	59,3	57,4	60,5	53,5	43,9	45,5	63,3
Банки	59,3	58,5	60,0	53,5	63,6	57,6	60,7
Индекс на доверба во деловниот сектор	55,3	59,1	56,6	47,2	49,6	40,9	56,5
Доверба во граѓанскиот сектор							
Граѓански организации	42,5	42,9	38,9	48,5	43,9	39,4	43,7
Цркви и верски заедници	62,9	72,7	61,6	60,6	66,7	60,6	59,5
Синдикати	25,3	29,8	25,9	27,3	25,8	15,2	23,7
Стопански комори	28,5	31,8	28,6	24,2	21,2	15,2	29,9
Организации на работодавачи	27,2	26,6	28,6	24,2	19,7	27,3	28,9
Индекс на доверба во граѓанскиот сектор	37,3	40,8	36,7	37,0	35,5	31,5	37,1
Доверба во меѓународната заедница							
Европска Унија	57,8	50,2	48,6	87,9	83,3	78,8	55,8
Обединети нации	61,1	56,4	56,8	80,8	81,8	78,8	59,0
НАТО	60,5	52,9	54,6	91,9	89,4	78,8	58,3
Индекс на доверба во меѓународна заед.	59,8	53,2	53,3	86,9	84,8	78,8	57,7
Доверба во професиите							
Државни службеници	34,8	47,1	25,4	45,5	40,9	36,4	29,4
Судии	28,8	32,9	26,5	27,3	27,3	30,3	28,2
Цариници	28,7	38,4	28,1	25,3	25,8	12,1	26,6
Полицајци	43,5	59,9	40,0	37,4	34,8	30,3	39,8
Наставници, професори	66,6	70,2	59,5	63,6	60,6	72,7	68,0
Лекари	64,9	65,7	58,9	58,6	60,6	42,4	70,1
Свештеници, верски лица	53,8	61,2	49,7	62,6	56,1	63,6	49,4
Деловни, бизнис-консултанти	41,1	41,5	40,5	41,4	39,4	33,3	42,6
Индекс на доверба во професиите	45,3	52,1	41,1	45,2	43,2	40,1	44,3

Прилог 2. Прашалник (дел 2 и 3)

II. Доверба во граѓанското општество

П8. Наведете колку доверба имате во секоја од институциите од граѓанскиот сектор	Голема доверба	Делумна доверба	Мала доверба	Никаква доверба	НЗ	БО
Граѓански организации (невладини, здруженија на граѓани)						
Цркви и верски заедници						
Синдикати						
Стопански комори						
Организации на работодавачи						

П9. Колку доверба имате во секоја од следниве цркви и верски заедници?	Голема доверба	Делумна доверба	Мала доверба	Никаква доверба	НЗ	БО
Македонска православна црква (МПЦ)						
Исламска верска заедница (ИВЗ)						
Еврејска заедница во Република Македонија						
Католичка црква во Република Македонија						
Евангелско-методистичка црква во Република Македонија						
Други цркви и верски заедници во Република Македонија						

III. Доверба во граѓанските организации

П10. Со која од следните изјави се согласувате

1 - Граѓанските организации се организирани од страна на граѓаните со цел да се остварат нивните интереси

2 - Граѓанските организации се организирани и финансирани од странски држави и нивни фондации само за да им служат ним

Не знам (спонтано) / Без одговор (спонтано)

П11. Со која од следните изјави се согласувате

1 - Граѓанските организации им овозможуваат на многу способни луѓе, кои не се партиски организирани, да остварат јавен и/или поширок интерес.

2 - Повеќето граѓански организации се средство со кое вештите поединци ги остваруваат само личните интереси.

Не знам (спонтано) / Без одговор (спонтано)

П12. Според вас, политичките партии и нивните лидери

1 - Водат сметка за ставовите на граѓанските организации и ги вклучуваат во носењето одлуки на национално и локално ниво

2 - Кога имаат партиски интереси ги присвојуваат ставовите на граѓанските организации, а кога немаат интерес ги осудуваат како блиски на другата страна

3 - Основаат граѓански организации и ги користат како свои гласноговорници

Не знам (спонтано) / Без одговор (спонтано)

П13. Наведете една или повеќе граѓански организации зад кои стојат одредени политички партии и/или нивните лидери и ги користат како свои гласноговорници

П14. Колку доверба имате во граѓанските организации кои дејствуваат во една од следниве области?	Голема доверба	Делумна доверба	Мала доверба	Никаква доверба	НЗ	БО
Демократија, човекови права и владеење на правото						
Деца, млади и студенти						
Жени и родови прашања						
Животна средина и природа (екологија)						
Лица со посебни потреби						
Култура						
Рурален развој (фармери, земјоделци...)						
Спорт, хоби, рекреација						
Социјална грижа, хуманитарни						
Професионални (струкови) здруженија						

IV. Познавање и мислење за граѓанските организации во Македонија

П15. Наведете една или повеќе успешни граѓански организации (активни, кои постигнуваат резултати и сл.) кои ги познавате

П16. Наведете три организации во Македонија кои според вашето мислење придонесуваат во:

Борбата против сиромаштијата:

Развојот на малите и средните претпријатија, економскиот развој, вработувањето:

Локалниот и во руралниот развој:

Развој на демократијата и човековите права:

Борбата против корупцијата:

Јакнењето на граѓанското општество:

Градењето мултикултурно општество:

17. Кои се вашите познавања и мислења за следните граѓански организации:

1 – Никогаш не сум слушнал за таа организација

2 – Сум слушнал, но не знам речиси ништо

3 – Ја знам организацијата и имам многу негативно мислење

4 – Ја знам организацијата и имам негативно мислење

5 – Ја знам организацијата и имам позитивно мислење

6 – Ја знам организацијата и имам многу позитивно мислење

	1	2	3	4	5	6	НЗ	БО
Асоцијација за демократски иницијативи (АДИ) - Гостивар								
Движење на екологистите на Македонија (ДЕМ)								
Ел хилал								
Заедница на единиците на локалната самоуправа (ЗЕЛС)								
Национален совет на инвалидските организации на Македонија								
Здружение на новинарите на Македонија (ЗНМ)								
Македонска развојна фондација за претпријатија (МРФП)								
Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)								
Црвен крст на Република Македонија								
Меѓаши - Прва детска амбасада во светот								
Месечина - Хуманитарно-добротворно здружение на Ромите - Гостивар								
Мост - Граѓанска асоцијација								
Организација на потрошувачите на Македонија								
Полио плус - Движење против хендикеп								
Разбуди се (Zgijohu)								
Транспарентност Македонија								
Сојуз на здруженијата на пензионерите на Македонија								
Национален совет на жените на Република Македонија (СОЖМ) ²								
Студентски парламент на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - (СПУКМ)								
Федерација на фармерите на Република Македонија (ФФРМ)								
Фондација Институт отворено општество (ФИООМ)								
Хабитат – Здружение за хумано домување								
Хелсиншки комитет за човековите права на Република Македонија (ХКЧП)								
Центар за граѓанска иницијатива (ЦГИ) – Прилеп								
Центар за институционален развој (ЦИРА)								

² Национален совет за родова рамноправност од декември 2010 г.

Прилог 3. Примерок

Примерокот опфати 1.300 испитаници. Популациската рамка на примерокот беше население постаро од 18 години, а критериуми за репрезентативност беа: пол, возраст, етничка припадност, место на живеење и региони.

Пол	%
Маж	50,5
Жена	49,5
Возраст	%
18-29 години	24,5
30-39 години	21,1
40-49 години	20,4
50-65 години	23,2
Над 65 години	10,8
Етничка припадност	%
Македонец/ка	63,4
Албанец/ка	24,9
Турчин/ка	4,0
Ром/ка	3,1
Србин/ка	1,8
Влав/инка	0,5
Бошњак/чка	1,2
Друго	1,2
Припадност на религија	%
Православна	62,2
Исламска	34,8
Католичка	0,2
Друга	0,6
Не припаѓам на ни една религија/атеист	2,1
Религиозност	%
Религиозна личност	88,3
Нерелигиозна личност	8,4
Атеист	3,3
Работен статус	%
Вработен во јавен сектор	16,0
Вработен во приватен сектор	31,6
Земјоделец	2,9
Студент	7,5
Домаќинка	6,5
Невработен	22,7
Пензионер	12,8
Социјален статус (самоперцепција)	%
Висока класа	2,1
Повисока средна класа	18,5
Пониска средна класа	35,4
Работничка класа	31,8
Пониска класа	12,2
Образование	%
Незавршено основно	2,5
Основно	19,8
Средно	50,8
Вишо/ високо	26,8

Место на живеење	%
Рурално (село)	39,0
Урбано (град)	40,2
Скопје	20,8
Месечни приходи по член на домаќинство	%
до 1500 ден.	5,8
1501 - 3.000 ден.	7,9
3.001 - 4.000 ден.	8,0
4.001 - 5.000 ден.	8,5
5.001 - 6.500 ден.	9,8
6.501 - 8.000 ден.	11,5
8.001 - 11.000 ден.	12,2
11.001 - 15.000 ден.	12,4
15.001 - 24.000 ден.	12,8
Над 24.000 ден.	9,5
Без одговор	1,6
Политичка ориентација	%
Лева	5,0
2	4,1
3	4,1
4	4,5
5	16,0
6	4,7
7	4,5
8	6,8
9	3,2
Десна	6,4
Не знам	25,2
Без одговор	15,5
На која политичка партија сте симпатизер (спонтано)?	%
ВМРО-ДПМНЕ	22,2
СДСМ	14,2
ДУИ	7,6
ДПА	5,1
Нова демократија	2,5
Други	4,1
Не сум симпатизер на ниту една	44,2
Регион	%
Скопски	29,3
Југоисточен	9,0
Источен	9,7
Североисточен	8,5
Вардарски	6,7
Југозападен	9,0
Полошки	17,2
Пелагониски	10,7